ฉากทัศน์ในนวนิยายเรื่อง “กุหลาบจีน” ของประภัสสร เสวิกุล ตามทัศนะมุมมองของผู้อ่านชาวจีนที่อาศัยในเมืองจีน*

The Setting in Prapassorn Sevikul’s Novel Chinese Rose from the Perspective of Readers Whose Homeland Is China

จาง หยวน[1]/ วรวรรธน์ ศรียาภัย[2]/ ปาริชาต โปธิ[3]/ ศราวุธ หล่อดี[4]

Zhang Yuan[1] /Warawat Sriyabhaya[2]/ Parichart Pothi[3]/ Sarawut Lordee[4]

[1-4] คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา 56000, ประเทศไทย

[1-4] School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000, Thailand

Corresponding author. Email: 53033409@qq.com

Received: February 27, 2026
Revised: April 21, 2026
Accepted: April 24, 2026

Abstract

This research aims to study the settings and the setting presentation techniques in the novel Chinese Rose by Prapassorn Sevikul, employing the critical framework of setting and atmosphere. The research results reveal that the settings in the novel can be divided into two categories: 1) cultural and social settings, and 2) natural settings. The cultural and social settings can be classified into three locations: a shrine, an orphanage, and a casino. Meanwhile, the natural settings can be classified into two types: authentic natural settings and man-made natural settings. The setting presentation techniques are divided into two types: presentation through the author’s narrative descriptions and presentation through the characters’ dialogues. The characteristics and presentation techniques of the settings possess realism throughout the story, helping readers visualize the scenes and excellently reflecting the author’s literary craftsmanship.

Key words: Novel Setting, Setting Presentation Techniques, Prapassorn Sevikul

---

* บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “วรรณลักษณ์เด่นในนวนิยายกลิ่นอายจีนของประภัสสร เสวิกุล จากทัศนะมุมมองผู้ศึกษาชาวจีน” หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฉากและกลวิธีการใช้ฉาก ในนวนิยายเรื่องกุหลาบจีน ของประภัสสร เสวิกุล โดยใช้กรอบแนวคิดการวิจารณ์ในประเด็นฉากและบรรยากาศ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ฉากในนวนิยายเรื่องแบ่งออกเป็นได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1) ฉากวัฒนธรรมและสังคม และ 2) ฉากธรรมชาติ โดยฉากวัฒนธรรมและสังคม จำแนกได้ 4 ฉาก คือ ศาลเจ้า สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า บ่อนกาสิโน และโรงเรียนคริสต์เตียน ส่วนฉากธรรมชาติจำแนกได้ 2 ฉาก คือ ฉากธรรมชาติแท้จริง และฉากที่สร้างโดยคน กลวิธีนำเสนอฉาก แบ่งออกเป็นได้ 2 ประเภท ได้แก่ นำเสนอผ่านบทบรรยายของผู้เขียน และนำเสนอผ่านบทสนทนาของตัวละคร ลักษณะและกลวิธีนำเสนอฉากมีความสมจริงตลอดทั้งเรื่อง ช่วยให้ผู้อ่านเกิดมโนภาพ สะท้อนให้เห็นถึงชั้นเชิงการประพันธ์ของผู้แต่งเป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ฉากทัศน์นวนิยาย กลวิธีการนำเสนอฉาก ประภัสสร เสวิกุล

บทนำ

ฉาก (Setting) คือ เวลาและสถานที่ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง ซึ่งรวมทั้งสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยภาพรวมแล้วฉากจะประกอบด้วยส่วนต่างๆ 4 อย่าง ได้แก่ ภูมิประเทศ สภาพห้องที่ ทิวทัศน์ การจัดแบ่งสถานที่ เช่นที่ตั้งของประตูหน้าต่างในห้อง อาชีพ สถานภาพทางการงานและความเป็นอยู่ประจำวันของตัวละคร เวลา ยุคสมัย ที่เกิดของเหตุการณ์ในเรื่อง เช่น ยุคทางประวัติศาสตร์ หรือฤดูกาลของปี และสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของตัวละคร เช่น สภาวะเงื่อนไขทางศาสนา จิตใจ ศีลธรรม สังคม หรือสภาวะอารมณ์ (Chaisinwatthana, 2001, p.141) ฉากเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญกับวรรณกรรมอย่างมาก เนื่องจากเป้าหมายของการอ่านวรรณกรรมนั้น คือ การทำให้ผู้อ่านมีอารมณ์ร่วมไปกับเนื้อเรื่องด้วย ประหนึ่งผู้อ่านได้สัมผัสกับสถานการณ์ หรือบรรยากาศนั้นจริง ๆ การอ่านวรรณกรรมส่วนใหญ่มักจะเน้นการอ่านเพื่อเอารสมากกว่าเอาเรื่อง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้แต่งต้องถ่ายทอดสิ่งที่อยู่ในจินตนาการของตนออกมาให้ผู้อ่านได้เกิดมโนภาพอย่างชัดเจนและสมบูรณ์

นวนิยายเรื่อง “กุหลาบจีน” ของประภัสสร เสวิกุล กล่าวถึงรอเจอร์ ชาน เด็กกำพร้าผู้มีจี้หยกแดงเป็นของติดตัว เติบโตในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าของบาทหลวงชานบนเกาะฮ่องกง ด้วยความกตัญญู เขาตัดสินใจไปทำงานที่บ่อนกาสิโนของฟานเล่งจูเพื่อหาเงินสนับสนุนสถานเลี้ยงเด็ก แม้บาทหลวงจะคัดค้านเพราะเห็นว่าเป็นเงินสกปรก ต่อมา รอเจอร์ถูกเฉินอี้ คุณชายแห่งตระกูลมังกรทองชักนำไปฮ่องกงเพื่อดูแล เฉินจง พี่ชายที่ป่วยอยู่ เฉินจงรู้สึกสนิทใจและถ่ายทอดวิชาการเล่นไพ่ให้พร้อมมอบไพ่ลายมังกรอันเป็นสัญลักษณ์ และส่งให้รอเจอร์ได้เรียนหนังสือ ท่ามกลางการถูกกลั่นแกล้งที่โรงเรียน รอเจอร์ก็พิสูจน์ตัวเองผ่านการเป็นนักกีฬาตัวแทนโรงเรียน เมื่อหยวนไถ่ คู่แข่งเก่าของเฉินจงหวนกลับมาเพื่อทวงคืนมังกรทองและตามหาไพ่ลายมังกร การชิงไพ่ทำให้เฉินอี้ค้นพบความจริงจากจี้หยกแดงว่า รอเจอร์คือหลานชายแท้ ๆ ของตน ลูกของ “กุหลาบงาม” อดีตคนรักของหยวนไถ่ ในการแข่งขันพนันที่ถูกวางแผนเพื่อแก้แค้นเฉินอี้ได้เปิดเผยความจริงเกี่ยวกับตัวรอเจอร์ต่อหยวนไถ่ หยวนไถ่เมื่อรู้ว่าเขาคือลูกของกุหลาบงามจึงยกเลิกการแข่งขัน ส่งรอเจอร์กลับไปศึกษาเล่าเรียนต่อ และให้การรับรองเฉินอี้ก่อนจากลาไปโดยสงบ

เนื่องจากนวนิยายเรื่องกุหลาบจีนของประภัสสร เสวิกุล มิใช่เพียงให้ความบันเทิงใจแก่ผู้อ่าน แต่ให้ภาพสมจริงของสังคมและชีวิตมนุษย์ ท่านสร้างขึ้นอย่างประณีตได้ผสมผสานข้อมูลความเป็นจริงกับ

จินตนาการอย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้จึงสนใจศึกษาฉากที่ประภัสสร เสวิกุลสร้างขึ้นในนวนิยายเรื่องกุหลาบจีนว่า สมจริงกับยุคสมัยที่นำเสนอเรื่องราวหรือไม่และสมจริงกับวิถีชีวิตของคนในสมัยนั้นเพียงใด เนื่องจากฉากในวรรณกรรมเรื่องนี้ตลอดทั้งเรื่องล้วนแต่เป็นฉากที่เกิดขึ้นในเขตปกครองพิเศษมาเก๊ากับฮ่องกงของประเทศจีน สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนและความเป็นจีนอย่างชัดเจน ฉากที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องกุหลาบจีนแบ่งออกเป็นได้ 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ ฉากวัฒนธรรมและสังคมกับฉากธรรมชาติ ฉากวัฒนธรรมและสังคมที่ปรากฏนั้นจำแนกได้ 4 ฉาก คือ ศาลเจ้า สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า บ่อนกาสิโน และโรงเรียนคริสต์เตียน ฉากธรรมชาตินั้นจำแนกได้ 2 ฉาก คือฉากธรรมชาติจริงและฉากที่สร้างโดยคน

วัตถุประสงค์ของวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเภทของฉากในนวนิยายเรื่อง “กุหลาบจีน” ของประภัสสร เสวิกุล
2. เพื่อศึกษากลนำเสนอฉากในนวนิยายเรื่อง “กุหลาบจีน” ของประภัสสร เสวิกุล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นวนิยายเรื่อง “กุหลาบจีน” ของประภัสสร เสวิกุล ตีพิมพ์ครั้งแรก ปี พ.ศ.2549 ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์

2. ขอบเขตด้านแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดการวิเคราะห์ฉาก มีทั้งแนวคิดของนักวิจัยชาวไทยและนักวิจัยชาวจีน เพื่อที่จะวิเคราะห์ประเภทของฉากและกลวิธีการนำเสนอฉากในนวนิยายเรื่องกุหลาบจีนของประภัสสร เสวิกุลดังนี้

2.1 แนวคิดการวิเคราะห์ฉากของนักวิจัยชาวไทย

ราชบัณฑิตยสถาน (The Royal Society, 2009, p.199) ได้กล่าวถึงความหมายของฉากและบรรยากาศว่า ฉาก หมายถึง ภูมิหลังของเหตุการณ์และตัวละครในงานเขียนประเภทเรื่องเล่า (narrative) ได้แก่ นวนิยายและเรื่องสั้น คำว่า ฉากท้องเรื่อง หมายรวมถึง สถานที่ เวลา บรรยากาศ บริบท และสิ่งแวดล้อมในตัวเรื่อง เช่น ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ระบบการเมือง วิถีชีวิต ฉากท้องเรื่องเป็นองค์ประกอบของนวนิยายและเรื่องสั้นที่ทำให้ผู้อ่านทราบว่าเรื่องราว หรือเหตุการณ์นั้นๆ เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร นอกจากนี้ยังทำให้เข้าใจบุคลิกลักษณะภาวะทางอารมณ์ และจิตใจของตัวละครอีกด้วย

กอบกุล อิงคุทานนท์ (Ingkhuthanon, 2002, p.125) ได้กล่าวถึงความหมายของฉากว่า ฉาก (Setting) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของบันเทิงคดี คือสถานที่ๆ เหตุการณ์ของเรื่องเกิดขึ้น หรือภูมิหลังต่าง ๆ ของตัวละคร เหตุการณ์ของเรื่อง องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดฉาก คือ สภาพภูมิประเทศ สถานที่ การสร้างฉากบนเวทีละคร ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้ว่าสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ของเรื่องนั้นเกิดขึ้นที่ใด สภาวะอาชีพการงานหรือชีวิตประจำวันของตัวละครที่เป็นอยู่ เวลาหรือยุคสมัยที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง และสภาพแวดล้อมเงื่อนไขสถานการณ์ของตัวละคร ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม ศาสนา ศีลธรรมจรรยา สภาพจิตหรือภาวะอารมณ์ของตัวละคร

อิงอร สุพันธุ์วณิช (Suphanwanit, 2004, pp.178-186) ได้กล่าวไว้ว่า ฉากเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการพิจารณาวรรณกรรม เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นแนวคิดสำคัญของเรื่องได้ บทบาทของฉากก็

มีหลายอย่าง เช่น ผู้เขียนใช้การบรรยายฉากแสดงให้เห็นความจงรักภักดีของประชาชน ใช้ฉากแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง ใช้ฉากให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิประเทศ ขนบธรรมเนียมประเพณี ฯลฯ แก่ผู้อ่าน ฉากยังมีบทบาทเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เข้าใจธรรมชาติทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกใกล้ชิดกับธรรมชาติ บางครั้งฉากสามารถสะท้อนวิถีชีวิตของกลุ่มชนในหลากหลายรูปแบบ หลากหลายอาชีพและสะท้อนภาพวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีแบบดั้งเดิม

2.2 แนวคิดการวิเคราะห์ฉากของนักวิจัยชาวจีน

หลิว ชินยิง และ หลัว จิง อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับฉากว่า ...环境作为小说的又一重要因素，主要指故事背景和人物活动的具体环境。环境既是人物活动和情节展开的场所，又是人物、情节获得真实性、合理性和可能性的条件。小说在描绘环境特别是对场景细节的精细刻画上有得天独厚的条件。...มีความหมายว่า ฉากในฐานะปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของนวนิยาย หมายถึง พื้นหลังของเรื่องราวและสภาพแวดล้อมเฉพาะที่ตัวละครกระทำการ ฉากไม่เพียงเป็นสถานที่ที่ตัวละครดำเนินกิจกรรมและเหตุการณ์ในพล็อตเรื่องแผ่ขยายออกไป แต่ยังเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ตัวละครและพล็อตเรื่องมีความสมจริง ความสมเหตุสมผล และความเป็นไปได้อีกด้วย นวนิยายมีเงื่อนไขอันเป็นเอกลักษณ์ในการพรรณนาฉาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวาดรายละเอียดของฉากอย่างประณีต (Liu Xinying, Luojing, 2020, p.137)

พจนานุกรมภาษาจีนสมัยใหม่ ได้กล่าวถึงความหมายของฉากและบรรยากาศว่า...场景是指戏剧、影视、文学作品的场面，由一定的时间、地点、人员等构成的某种环境。...ซึ่งมีความหมายว่า ฉาก หมายถึง ภาพเหตุการณ์ในละคร ภาพยนตร์ หรือวรรณกรรม ซึ่งประกอบด้วย เวลา สถานที่ บุคคล ฯลฯ ที่ประกอบกันเป็นสภาพแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง (Modern Chinese Dictionary, 2018, p.154)

ถาน จวินเฉียงได้อธิบายความหมายของฉากว่า ...场景是一个文本单位，其中事件的时长与话语的时长大致吻合。在一个场景中，我们能看到人物行动，听到他们说话。它是一个事件的戏剧化。... มีความหมายว่าฉากเป็นหน่วยข้อความประเภทหนึ่ง ซึ่งระยะเวลาของเหตุการณ์สอดคล้องโดยประมาณกับระยะเวลาของการบอกเล่าในหนึ่งฉาก ผู้อ่านสามารถมองเห็นการกระทำของตัวละครและได้ยินถ้อยคำที่พวกเขาพูด ฉากจึงเป็นการทำให้เหตุการณ์มีลักษณะเป็นละคร (Tan Junqiang, 2015, p.108)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์วิจารณ์ตัวบทนวนิยายเรื่อง “กุหลาบจีน” ของประภัสสร เสวิกุล ในด้านที่เกี่ยวข้องกับฉากทัศน์นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ มีระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวข้องกับการวิจัย ประกอบด้วยข้อมูลตัวบท และข้อมูลแนวคิดทฤษฎี ดังนี้

ข้อมูลตัวบท ผู้วิจัยดำเนินการอ่านอย่างละเอียด (close reading) นวนิยายเรื่อง “กุหลาบจีน” ของประภัสสร เสวิกุลดังกล่าวในขอบเขตการวิจัยด้านข้อมูล เพื่อรวบรวมฉากทั้งหมดที่ปรากฏในเรื่อง และลงมืออ่านตัวบทในลักษณะอ่านเก็บความคิดและอ่านละเอียด

ข้อมูลแนวคิด ประกอบด้วย 2 แนวคิด คือทั้งแนวคิดของนักวิจัยชาวไทยและนักวิจัยชาวจีนดังกล่าวในขอบเขตวิจัยด้านแนวคิด

2. เก็บข้อมูล หลังจากอ่านนวนิยายเรื่อง “กุหลาบจีน” ของ ประภัสสร เสวิกุล จบโดยอ่านเก็บความคิดและอ่านละเอียดแล้ว จากนั้นจึงเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเนื้อหาที่เกี่ยวกับฉากต่างๆที่ปรากฏในเรื่อง ลงในแบบบันทึกข้อมูล

3. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลฉากที่เก็บบันทึกไว้แล้วมาจัดระบบตามลักษณะของเนื้อหา เช่น ฉากวัฒนธรรมและสังคม และฉากธรรมชาติ

สังเคราะห์ข้อมูล อธิบายประเภทกับกลวิธีนำเสนอฉากด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

4. สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ฉากทัศน์ในนวนิยายเรื่อง “กุหลาบจีน” ของประภัสสร เสวิกุล ตามทัศนะมุมมองของผู้อ่านชาวจีนที่อาศัยในเมืองจีน ในประเด็นประเภทและรายละเอียดของฉาก และกลวิธีนำเสนอฉาก กล่าวสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การแบ่งประเภทของฉาก

ฉากและคำบรรยากาศในเรื่องกุหลาบจีนแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ ฉากวัฒนธรรมและสังคม กับฉากธรรมชาติ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ฉากวัฒนธรรมและสังคม

จากการอ่านวิเคราะห์เรื่องกุหลาบจีน พบว่าฉากวัฒนธรรมและสังคมที่ปรากฏนั้นจำแนกได้ 4 ฉาก คือ ศาลเจ้า สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า บ่อนกาสิโน และโรงเรียนคริสต์เตียน

ศาลเจ้า

ศาลเจ้าคือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่อุทิศให้แก่บุคคลสำคัญทางศาสนา บรรพบุรุษ วีรบุรุษ มรณสักขี นักบุญ เทพเจ้าหรือบุคคลที่มีความสำคัญหรือเป็นที่นับถือผู้เป็นที่สักการะ ในศาลมักจะประกอบด้วยรูปเคารพ วัตถุมงคล หรือสิ่งของต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เป็นที่สักการะ ศาลเจ้าในเรื่องกุหลาบจีนเป็นศาลเจ้าของศาสนาเต๋า

ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าเต๋าเป็นศาสนาหนึ่งในจีน มีเหล่าจือเป็นศาสดา มีเต่าเต้อจีงเป็นคัมภีร์หลัก มีนักบวชและมีศาลเจ้าเป็นศาสนาสถาน ในนวนิยายกุหลาบจีน ประภัสสรนำเสนอฉากศาลเจ้าได้อย่างเหมาะสมและสมจริง

.....เด็กหญิงส่งเสียงเรียก พลางชะเง้อมองเข้าไปในศาลเจ้าที่อบอวลด้วยควันธูปและกลิ่นเทียนก่อนแหงนหน้าขึ้นมองรูปปั้นเทพเจ้าองค์ใหญ่ด้วยสายตาที่แดสงความรู้สึกขามเกรง... (Sevikul, 2016, p.82)

.....เซี่ยวหล่านตั้งคำถามพร้อมกับเงยหน้าขึ้นมองรูปสลักเทพเจ้าองค์ใหญ่ที่เขม้นมองผู้ย่างกรายเข้ามาในศาลด้วยใบหน้าขมึงทึงน่าเกรงขาม (Sevikul, 2016, p.242)

...เฉินอี้ทรุดตัวลงนั่งบนม้ายาวหลังโต๊ะที่ตั้งวางธูปเทียนศาลเจ้าชายหนุ่มดึงสมุดปกอ่อนที่ซุกไว้ในอกเสื้อออกมาวางบนโต๊ะและทอดสายตามองเส้นลายดินสอรูปดอกกุหลาบในนั้นพลางดึงเชือกหนังที่แขวนคอซึ่งห้อยแหวนที่มีลายเดียวกันออกมากำไว้ในมือ... (Sevikul, 2016, p.313)

รูปภาพศาลเจ้าของจีน
ที่มา: https://m.sohu.com/a/400077697_782169

ในนวนิยายเรื่องนี้ผู้แต่งได้แค่เอาฉากบางส่วนในศาลเจ้าจีนมาบรรยายให้ผู้อ่านได้เห็นภาพ ความจริงแล้วศาลเจ้าของจีนยังมีหลายแบบ แต่ละเทพเจ้าจะมีห้องและเครื่องอุปกรณ์เพื่อบูชาต่างกันมากมาย

จากการศึกษาของนวนิยาย ผู้ศึกษาสังเกตได้ว่า รูปปั้นที่ปรากฏในนวนิยายอาจจะเป็นรูปปั้นของเง็กเซียนฮ่องเต้ (玉皇大帝) ซึ่งเป็นเทพเจ้าในลัทธิเต๋า มีฐานะอันสูงส่ง เป็นเทพเหนือเทพทั้งปวง ได้รับการเทิดทูนให้เป็นราชันแห่งสรวงสวรรค์ ปกครองอาณาจักรสวรรค์ชั้นฟ้าที่เรียกกันว่า พระราชวังสวรรค์ หรือเทียนกง ปกครองดูแลทั้งสามโลก สิบทิศและหกมรรคาในภพหน้า ดูแลตั้งแต่ภพสวรรค์ ภพมนุษย์ และภพบาดาล (陈建宪, 2006, p.22) เพราะเง็กเซียนฮ่องเต้เป็นเทพที่ยิ่งใหญ่สุด ดังนั้นในศาลเจ้าจีนมักจะถวายบูชาเง็กเซียนฮ่องเต้ในห้องสำคัญที่สุดของศาลเจ้า ด้วยเง็กเซียนฮ่องเต้เป็นเทพที่มีฐานะสูงสุด จึงทำให้ตัวละครในเรื่องคือเฟยเฟย เฉิงอี้และเซี่ยวหล่านเมื่อมีปัญหาคับข้องใจในชีวิตย่อมไปไหว้สักการะเทพเง็กเซียนฮ่องเต้ในศาลเจ้าและทุกครั้งที่เห็นรูปปั้นจะเกิดความรู้สึกเกรงขาม

สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า

สถานเลี้ยงเด็กกำพร้าเป็นทั้งสถาบันการศึกษาและที่อยู่อาศัยหรือบ้านซึ่งให้การดูแลเด็กกำพร้าและเด็กคนอื่นๆ ที่ถูกแยกออกจากครอบครัวของพวกเขา สาเหตุที่ทำให้เด็กต้องอยู่ในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าเนื่องมาจากพ่อแม่เสียชีวิต ถูกครอบครัวทำร้าย พ่อแม่ออกไปทำงานที่อื่น ไม่สามารถพาเด็กไปด้วยได้ เด็กเหล่านี้จึงจะถูกส่งมายังสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าเพื่อให้ได้มีที่อยู่อาศัย มีการดูแลและได้รับการสนับสนุนในด้านการศึกษาและทักษะชีวิต

โดยทั่วไปแล้วสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าจะดำเนินกิจกรรมได้โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาล มูลนิธิสงเคราะห์เด็ก สถาบันศาสนาและบุคคลที่มีน้ำใจต่อเด็กกำพร้า ไม่ว่าจะเป็นเงินทอง เครื่องใช้และของกินในชีวิตประจำวัน เนื่องจากสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ยากจน มีเด็กจำนวนมากเกินความสามารถของผู้ดูแล เด็กแต่ละคนจะอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมแออัด เพื่อประหยัดเงินและของใช้ต่างๆ เช่น เสื้อผ้า รองเท้าก็จะใช้ต่อกันเป็นรุ่นๆ บางครั้งเงินและสิ่งของบริจาคไม่พอ เด็กก็จะอดและหิว

ภาพความเป็นอยู่ของผู้อาศัยในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า
ถ่ายภาพโดย Zhang yuan

ในเรื่องกุหลาบจีนประภัสสร เสวิกุลกล่าวถึงสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าไว้หลายตอนดังนี้

...บาทหลวงชราที่นั่งอยู่ที่หัวโต๊ะตัวยาวในโรงอาหารซึ่งเป็นเรือนยาวปลูกด้วยอิฐบล็อกอย่างหยาบๆ หลังคามุงด้วยสังกะสีขึ้นสนิมที่ได้รับบริจาคมา ร้องเรียกเด็กชายซึ่งรับหน้าที่ดูแลเรื่องอาหารของสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า... (Sevikul, 2016, p.40)

...อาลี่ทรุดตัวลงกับพื้นและสะอื้นไห้แรงๆ อยู่หน้าประตู...แต่ถ้ามองทะลุ บานประตูที่ปิดอยู่เข้าไปได้ เด็กชายก็จะเห็นว่าคุณพ่ออาร์เธอร์คุกเข่าลงกับพื้นห้องอย่างสิ้นเรี่ยวแรง พลางกอดอกตัวเองแน่น ศีรษะหลุบลงต่ำ และเมื่อเงยหน้าขึ้นมองกางเขนที่ผนัง ดวงตาทั้งคู่ของนักบวชชราช้ำแดงและคลอฉ่ำด้วยน้ำตา... (Sevikul, 2016, p.56)

...แสงแดดอ่อนของยามเช้าทอดจับร่างงุ้มงอของแปะกงที่เดินงกๆ เงิ่นๆ มาตามตรอกแคบ ๆ มุ่งหน้าสู่สถานเลี้ยงเด็กกำพร้าของบาทหลวงอาร์เธอร์ชาน อาแปะหยุดยืนอยู่หน้าประตูไม้เก่า ๆ บานใหญ่ซึ่งทรุดโทรมไปตามกาลเวลา และเอื้อมมือไปดึงเชือกที่ผูกลูกตุ้มระฆังทองเหลืองคร่ำคร่า ชั่วครู่ก็มีเด็กชายคนหนึ่งวิ่งมาเปิดประตูให้ และนำแปะกงเดินไปยังโบสถ์หลังน้อยซึ่งก่อสร้างอย่างง่ายและฉาบทาด้วยสีขาวโพลน... (Sevikul, 2016, p.58)

จากข้อความตัวบทข้างต้น ผู้ศึกษาสังเกตได้ว่าสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าที่บาทหลวงอาร์เธอร์เป็นผู้ดูแลนี้เป็นสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าที่ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันศาสนาคริสต์ที่ลอนดอน มีเด็กกำพร้าจำนวนมาก ของใช้และของกินต่างๆ ก็มาจากการสนับสนุนและการบริจาคจากบุคคลทั่วไป ถ้าเงินจากคริสตจักรส่งมาช้าหรือส่งคนดูแลมาช้า เด็ก ๆ ก็จะอยู่ไหนช่วงกินยากลำบาก

บ่อนกาสิโน

กาสิโนมาจากภาษาอิตาลีเขียนเป็น casino อ่านว่า “กาสิโน” แปลว่าบ้านพักหลังเล็กใช้สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ (casa = บ้าน) ซึ่งต่อมาได้มีการนำมาใช้ในสถานที่ที่เล่นการพนัน บ่อนกาสิโนเป็นสถานบันเทิงที่มีกิจกรรมการพนันเป็นกิจกรรมหลัก โดยปกติแล้วกาสิโนมักจะสร้างร่วมกับโรงแรม ร้านอาหาร แหล่งชอปปิง หรือบางครั้งกาสิโนจะสร้างอยู่บนเรือนำเที่ยว

ตามความเข้าใจของคนจีน บ่อนกาสิโนเป็นสถานที่ซึ่งพวกเศรษฐีเปิดขึ้นให้ผู้คนเข้าไปเล่นการพนันกัน เพื่อเรียกแขกไปเล่นการพนัน บ่อนกาสิโนต่างๆ มักตกแต่งอย่างหรูหรา มีบริการที่ดี พวกเศรษฐีผู้เปิดบ่อนกาสิโนมักเป็นผู้มีอำนาจในท้องถิ่น แต่คนเข้าไปเล่นการพนันส่วนใหญ่จะหมดตัวที่นั่น คนจีนจึงเข้าใจกันว่าพวกเศรษฐีนั้นได้เงินของบุคคลอื่นโดยใช้วิธีไร้ยางอาย บ่อนกาสิโนจึงเป็นสถานที่น่ารังเกียจ วุ่นวาย คนเข้าไปก็เป็นคนเลวร้าย ไม่รับผิดชอบต่อชีวิตตนเอง

ในเรื่องกุหลาบจีนประภัสสร เสวิกุลกล่าวถึงบ่อนกาสิโนไว้หลายตอนดังนี้

...“ฟานเล่งจูที่นั่งดีดลูกคิดตรวจสอบบัญชีรายรับจากบ่อนการพนันอยู่ที่โต๊ะไม้มะเกลือตัวใหญ่ในห้องทำงานเงยหน้าขึ้นเมื่อลูกน้องคนสนิทแหวกมู่ลี่ไม้ไผ่เข้ามา”...(Sevikul, 2016, p. 47)

...ฟานเล่งจูที่นั่งอยู่บนเก้าอี้ ไม้มะเกลือฝังมุกในบ่อนกลางสลัมผุดลุกขึ้นยืนด้วยอาการที่คาดไม่ถึง เมื่อชายหนุ่มร่างผอมสูงหน้าตาคมสันในเครื่องแต่งกายกางเกงขายาวสีเทา สวมเสื้อเบลเซอร์สีน้ำเงิน กระดุมทองสองแถวทับเชิ้ตแขนยาวสีขาวสะอาด ไม่ผูกเนกไท ก้าวนำหน้าผู้ชายรูปร่างล่ำสันสองคนเข้ามา...(Sevikul, 2016, p. 61)

...เฉินอี้เดินกลับไปกลับมาในห้องทำงานในกาสิโนแห่งใหม่ที่ตกแต่งตามแบบตะวันตกผสมผสานด้วยศิลปะจีนอันอลังการ ทั้งภาพวาดและศิลปวัตถุต่างๆ แต่ท่าทางของคุณชายน้อยเหมือนจะไม่รู้สึกชื่นชมกับบรรยากาศรอบข้างเลยแม้แต่น้อย... (Sevikul, 2016, p. 71)

...ชายหนุ่มยูโรเปียนที่นั่งดื่มวิสกี้อยู่ตามลำพังที่มุมหนึ่งของห้องรับแขกพิเศษในกาสิโน “มังกรทอง” ขยับตัว เมื่อร่างระหงของหญิงสาวในชุดกระโปรงติดกันแบบจีน ตัดเย็บด้วยแพรเนื้อดีสีแดงสดเยื้องย่างเข้ามาในห้องและเดินตรงมาหา.. (Sevikul, 2016, p. 80)

จากข้อความตัวบทข้างต้น ผู้ศึกษาสังเกตได้ว่าไม่ว่าเป็นบ่อนกาสิโนของฟานเล่งจูในฮ่องกงหรือบ่อนกาสิโนของพี่น้องตระกูลเฉินในมาเก๊าตกแต่งอย่างอลังการและหรูหรา ใช้เฟอร์นิเจอร์ไม้มะเกลือฝังมุกหรือไม่ก็ตกแต่งตามแบบตะวันตกผสมผสานด้วยศิลปะจีนอันอลังการ มีห้องรับแขกพิเศษ ในนวนิยายผู้ประพันธ์ยังกล่าวถึงการแต่งกายและของใช้ของตัวละครหลายตัวซึ่งจากการแต่งกายและของใช้ต่าง ๆ เหล่านั้นก็สะท้อนให้เห็นความรวยและฐานะของตัวละคร

โรงเรียนคริสต์เตียน

โรงเรียนคริสต์เตียนสร้างขึ้นภายใต้เครือสภาคริสตจักรของศาสนาคริสต์ เพื่ออบรมสั่งสอนผู้คนโดยใช้หลักคำสอนตามพระคัมภีร์ มิชชันนารีชาวโปรตุเกสก่อตั้งโรงเรียนคริสต์เตียนที่มาเก๊าเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ.1837 โรงเรียนคริสต์เตียนส่วนใหญ่สร้างขึ้นในพื้นที่โบสถ์ ตกแต่งตามรูปแบบสถาปัตยกรรมยุโรป ใช้กระจกสีและฉากไม้ของโปรตุเกส มีสัญลักษณ์พระแม่มารี ภายในประกอบสิ่งประดิษฐ์อันล้ำค่าต่าง ๆ (Wu mian, 2009, pp.23-34)

ในเรื่องกุหลาบจีนประภัสสร เสวิกุลกล่าวถึงโรงเรียนคริสต์เตียนไว้หลายตอนดังนี้

...อาคารหลังใหญ่ก่อด้วยอิฐสีแดง รูปทรงคล้ายโบสถ์โบราณตั้งเด่นอยู่สุดถนนที่โรยด้วยกรวดสีขาว ภายในบริเวณอันกว้างใหญ่และร่มรื่นของโรงเรียนประจำอันเก่าแก่ รอเจอร์ ชาน ก้าวลงมาจากรถและยืนรีๆ รอๆอยู่บนลานหน้าตึก กระทั่งเฉินอี้ตามลงมาและก้าวนำขึ้นบันไดที่ปูด้วยหินซึ่งสึกกร่อนด้วยรอยย่ำของฝีเท้าที่ก้าวขึ้นลงมาร่วมร้อยปี เด็กชายหยุดยืนอยู่หน้าประตูห้องที่ทำด้วยไม้เนื้อหนาทาสีดำสนิท มือจับ

รูปมังกรทำด้วยทองเหลืองขัดมันวาววามดูเคร่งขรึมน่าเกรงขาม แม้เมื่อผู้ที่มาด้วยจะผลักประตูก้าวเข้าไปก่อน จนฝ่ายนั้นต้องหันกลับมาถลึงตามองรอเจอร์จึงค่อยก้าวตามเข้าไปด้วยท่าทางที่ไม่ค่อยสบายใจนัก... (Sevikul, 2016, p. 96)

จากข้อความตัวบทข้างต้น ผู้ศึกษาสังเกตเห็นว่าโรงเรียนที่รอเจอร์ ชานและเฟยเฟ่ยไปเรียนหนังสือนั้นล้วนเป็นโรงเรียนเก่าแก่คล้ายโบสถ์โบราณ มีบันไดที่ปูด้วยหิน ประตูห้องที่ทำด้วยไม้เนื้อหนาทาสีดำสนิท มือจับรูปมังกรทำด้วยทองเหลือง การบรรยายฉากเหล่านี้ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพของโรงเรียนอย่างชัดเจนและสอดคล้องกับประวัติและรูปแบบของโรงเรียนคริสต์เตียนที่อู่เมียน (Wu mian, 2009, pp.23-34) กล่าวไว้ในบทความประวัติและสภาพปัจจุบันของศาสนาคริสต์ในมาเก๊า (澳门基督教的历史与现状)

1.2 ฉากธรรมชาติ

จากการอ่านวิเคราะห์เรื่องกุหลาบจีน พบว่าฉากธรรมชาติที่ปรากฏนั้นจำแนกได้ 2 ฉาก คือ ฉากธรรมชาติแท้และฉากที่สร้างโดยคน มีรายละเอียดดังนี้

ฉากธรรมชาติแท้

คำบรรยายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติแท้สามารถสร้างบรรยากาศของเรื่องราวทั้งหมด สามารถกำหนดตัวละคร ส่งเสริมการพัฒนาการของเรื่องราว และในขณะเดียวกันก็เชื่อมโยงถึงพื้นหลังของยุคสมัยให้ผู้อ่านเข้าใจอย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 1

...ฝนที่ลงเม็ดปรอย ๆ มาตั้งแต่เย็นเริ่มแรงขึ้น เมื่อมองจากมุมมืดด้านในผ่านบานเฟี้ยมหน้าห้องแถวออกไป จะเห็นสายฝนเป็นลายริ้วและพลิ้วไหวคล้ายม่านลูกไม้ ลูกฝนเต้นระริกอยู่บนพื้นก่อนจะจมหายไปในแอ่งน้ำตื้นๆ กลิ่นชื้นของขยะที่กองอยู่ข้างทางโชยชายกลบกลืนกลิ่นชื่นของกอไผ่และพงหญ้าลมแรงพัดโคมไฟดวงเดียวซึ่งห้อยอยู่บนเสาไม้หน้าห้องแถวให้กวัดไกว ฟ้าครั่นครืนและแลบแปลบเป็นสายให้ความรู้สึกที่น่าพรั่นพรึงเพิ่มขึ้น... (Sevikul, 2016, p. 1)

จากข้อความตัวบทข้างต้น ผู้ศึกษาสังเกตได้ว่าสภาพอากาศมีส่วนช่วยสร้างอารมณ์ให้กับตัวละครคือ อาจูกับอาเม้ง ทั้งยังส่งผลต่อโครงเรื่องอีกด้วย ผู้ประพันธ์บรรยายสภาพบรรยากาศฝนตกในกลางคืนนี้ได้สร้างความตึงเครียด เร่งด่วนและน่ากลัว ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจมากขึ้นอยากทราบว่าเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นต่อไป

ตัวอย่างที่ 2

...แสงแดดยามปลายม่ายต้องพื้นน้ำทะเลในอ่าวใหญ่เป็นประกายพรย เดิมแดงสีสันแก่หมู่เรืออันเป็นที่พำนักของผู้ยากไร้ซึ่งจอดเรียงรายอยู่ชายฝั่ง เด็กหญิงซึ่งกำลังก่อไฟหุงข้าวอยู่ท้ายเรือเก่า ๆ วางมือจากกระดาษแข็งที่ใช้พัดเตา เมื่อเรือแจวที่เป็นพาหนะรับส่งชาวเรือแล่นเข้ามาเทียบ... (Sevikul, 2016, p. 338)

การบรรยายสภาพอากาศของข้อความตัวบทข้างต้นนี้ ได้สร้างอารมณ์เงียบสงบ ห่างไกลจากความวุ่นวายของเมือง ให้ผู้อ่านได้สัมผัสถึงชีวิตความเป็นอยู่ของเฟยเฟ่ยที่อยู่ในชนบท

ฉากที่สร้างโดยคน

ฉากที่สร้างโดยคนเป็นฉากหรือสถานที่ต่างๆที่ทำด้วยคน ผู้เขียนใช้เพื่อสนับสนุนเรื่องราว ช่วยการสร้างอารมณ์ ความเชื่อมโยง และสิ่งที่ทุกคนเข้าใจร่วมกัน แล้วยังช่วยให้ตัวละครมีสิ่งที่ระลึกหรือต้องต่อสู้ฟันฝ่า

ตัวอย่างที่ 1

...รถเก๋งสีดำคันใหญ่แล่นช้าๆ ไปตามถนนสายแคบ ๆ ที่ปูด้วยหินก้อนใหญ่ ผ่านสองข้างทางที่รายเรียงไปด้วยตึกรามเก่าๆ ในรูปทรงชิโนโปรตุกีสและร้านรวงของคนจีนที่มีสีสันสดใส โบสถ์ใหญ่ที่ผ่านกาลเวลามานับร้อยปีแต่ยังคงความสง่างามน่าเลื่อมใสศรัทธา.... (Sevikul, 2016, p. 89)

จากข้อความตัวบทข้างต้น ผู้ศึกษาสังเกตได้ว่าการที่บรรยายถึงอาคารตึกในถนนของเมืองมาเก๊าก็สมจริงกับประวัติศาสตร์ของมาเก๊า มาเก๊าเคยเป็นอาณานิคมของโปรตุเกสแล้วในเมืองมาเก๊าก็มีชาวจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากมาย ดังนั้นจึงจะเห็นการผสมผสานวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมจีนในมาเก๊าพร้อมกัน

ตัวอย่างที่ 2

...หยวนไถ่ก้าวนำหน้าเด็กชายเข้าไปในอุทยานที่ร่มรื่นระดะด้วยใบไม้และไม้ดอกที่งดงาม ก่อผ่านล่วงเข้าสู่เรือนกระจกที่สะพรั่งด้วยกุหลาบนานาพรรณซึ่งแข่งกันประชันกลีบและกลิ่นที่นี่มีชื่อว่า “เรือนกุหลาบงาม” เจ้าของสถานที่บอกพลางทรุดตัวลงนั่งไขว่ห้างด้วยท่าทางที่สบายอารมณ์บนกี่กระเบื้องใบหนึ่ง “ข้ามักจะใช้เวลาอยู่ในนี้นาน ๆ เสมอ”.... (Sevikul, 2016, p. 446)

จากข้อความตัวบทข้างต้น ผู้ศึกษาสังเกตได้ว่าเรือนกุหลาบงามที่หยวนไถ่สร้างขึ้น เป็นสถานที่แสดงให้เห็นความคิดถึงและความรักของหยวนไถ่มีต่อกุหลาบงาม เนื่องจากเธอมีชื่อว่ากุหลาบงาม ผู้เขียนนำเสนอฉากผ่านการบรรยายที่เน้นภาพและการรับรู้ทางประสาทสัมผัส โดยใช้ภาษาที่ละเอียดลออและมีจังหวะเหมาะสมกับอารมณ์ของฉาก ซึ่งช่วยให้ฉากทำหน้าที่ได้หลายประการในคราวเดียว ทั้งการสร้างบรรยากาศ การแนะนำสถานที่และตัวละคร และการสะท้อนสภาพจิตใจ โดยไม่ต้องบอกเล่าโดยตรง แต่ให้รายละเอียดของการกระทำและสภาพแวดล้อมเป็นตัวสื่อแทน เช่น ฉากชายชราในศาลเจ้าสื่อถึงความเหนื่อยล้าและสันโดษผ่านพิธีกรรมการสูบฝิ่น ส่วนฉากในห้องทำงานของฟานเล่งจูสะท้อนสถานะทางสังคมและความเป็นมืออาชีพผ่านวัตถุและการกระทำที่รวดเร็ว

2. กลวิธีการนำเสนอฉาก

จากการอ่านวิเคราะห์เรื่องกุหลาบจีน พบว่ากลวิธีการนำเสนอฉากของผู้เขียนนั้นจำแนกได้ 2 วิธีหลัก ได้แก่ นำเสนอผ่านบทบรรยายของผู้เขียน และนำเสนอผ่านบทสนทนาของตัวละคร มีรายละเอียดดังนี้

2.1 นำเสนอผ่านบทบรรยายของผู้เขียน

ตามที่กล่าวไว้ในบทความข้างบนทั้งหมด ผู้เขียนได้บรรยายฉากต่างๆ ทั้งฉากวัฒนธรรมและสังคม กับฉากธรรมชาติมากมายเพื่อสนับสนุนการการดำเนินเรื่อง ฉากต่างๆที่บรรยายนั้นมีบทบาทหลายอย่าง ได้แก่ การแนะนำสถานที่ แนะนำรูปลักษณ์ นิสัย อาชีพของตัวละคร แสดงอารมณ์ของตัวละคร เป็นต้น

ตัวอย่าง

แสงแดดยามสายโรยรินเข้ามาในศาลเจ้า นกตัวเล็ก ๆ บินเข้ามาจิกกินข้าวสุกแห้งกรังที่ตกอยู่บนโต๊ะวางเครื่องเซ่น ก่อนจะโผไปจับที่ศีรษะของรูปปั้นเทพเจ้า และมองออกไปข้างนอกศาล ชายชราที่เพิ่งเสร็จจากการปัดกวาดลานด้านหน้า เดินช้าๆ กลับเข้ามาข้างใน และทรุดตัวลงบนม้านั่งหน้าโต๊ะที่วางดอกไม้ธูปเทียน และด้านหลังตู้ไม้ที่ตีเป็นช่องๆ ใส่ใบเซียมซี แกหายใจเข้าแรง ๆ เพื่อคลายอาการเหนื่อยอ่อน ก่อนหยิบกล้องยาฝิ่นเก่าแก่และอับโลหะเล็กๆ ที่ซุกไว้หลังตู้ใส่ใบเซียมซีออกมา พลางบรรจงป้ายยาฝิ่นจากอับมาปั้นเป็นก้อนกลมกลึงก่อนหยอดลงในช่องกลางกล้องและจุดไม้ขีดให้เปลวไฟลามเลียก้อนฝิ่น แล้วเอนตัวลงบนม้า เอาหมอนไม้รองต้นคอ ยกปลายกล้องขึ้นจ่อปาก สูดควันฝิ่นด้วยท่าทางที่สงบสุข..... (Sevikul, 2016, p.35)

ฟานเล่งจูซึ่งนั่งจิบน้ำชาตรวจดูสมุดบัญชีอยู่ที่โต๊ะหินอ่อน กุลีกุจอลุกจากเก้าอี้ เมื่อลูกน้องคนสนิทก้าวนำผู้เป็นแขกซึ่งมิได้นัดหมายเข้ามาในห้อง..... (Sevikul, 2016, p.376)

2.2 นำเสนอผ่านบทสนทนาของตัวละคร

บทสนทนา (Dialogue) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่เป็นหัวใจในการดำเนินเรื่องโดยตรง เนื่องจากบทละครไม่มีผู้เล่าเรื่องที่จะทำหน้าที่บรรยายฉากและเหตุการณ์ หรือถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดภายในใจของตัวละครออกมาอย่างในเรื่องสั้นและนวนิยาย เรื่องราวทั้งหมดของละครจึงขึ้นอยู่กับบทสนทนาของตัวละครโดยตลอด (Chaisinwatthana, 2001, p.111) จากการศึกษาพบว่า ผู้แต่งได้ใช้บทสนทนาช่วยผู้อ่านเห็นลักษณะนิสัยของตัวละครอย่างชัดเจนขึ้น และยังช่วยให้เห็นสภาพสังคมประเพณีวัฒนธรรมการศึกษา การปกครอง สภาพเศรษฐกิจและอื่น ๆ ประกอบไปด้วย ดังนั้น บทสนทนาจึงเป็นส่วนประกอบให้เข้าใจเรื่องราวและพฤติกรรมมากขึ้นในการอ่านนวนิยาย

ตัวอย่างเช่น

“ปู่จะเป็นอะไรมากหรือเปล่าคะยาย” เด็กหญิงถามปนเสียงสะอื้น ยายไม่รู้เหมือนกัน คงจะต้องรอฟังผลจากหมอก่อน

“ถ้าปู่เป็นอะไปล่ะคะ” เฟยเฟยยกมือขึ้นป้ายน้ำตาแรง ๆ

“เรื่องของฟ้าดิน มนุษย์ไม่อาจที่จะฝืนลิขิตได้” หญิงชราถอนใจใหญ่

แต่ปู่อยู่ในศาลเจ้ากับเทพเจ้าทุกวัน เทพเจ้าจะไม่เมตตาปู่บ้างเลยหรือคะ

“ยายคงจะตอบหนูไม่ได้อีกนั่นแหละ”มือที่เหี่ยวย่นลูบไล้เส้นผมของ

เด็กหญิงแผ่วเบา “แต่ตอนนี้ยายว่าหนูทำใจให้สบายก่อนดีกว่า”

“หนูจะสบายใจได้ยังไงคะ เมื่อปู่ไม่สบายหนักอย่างนี้” เด็กหญิงย้อนถาม

“เฟยเฟยไปอยู่บ้านยายก่อนมั้ย” นางเอ่ยชวนด้วยความรู้สึกสะท้าน

“ไม่ค่ะ หนูจะอยู่กับปู่ ไม่ว่าปู่จะอยู่ที่โรงพยาบาล หรือจะเป็นดาวบนฟ้าค่ะ”

(Sevikul, 2016, p.86)

จากบทสนทนาข้างต้น ผู้ศึกษาสังเกตได้ว่าลัทธิเต๋าเป็นหนึ่งในศาสนาดั้งเดิมของจีน ผู้ที่นับถือลัทธิเต๋า เชื่อว่ามีเทพเจ้าต่างๆ บนท้องฟ้า เทพเจ้าทั้งหลายมีหน้าที่ดูแลเรื่องเกิดแก่เจ็บตายในโลกของมนุษย์ คนที่เชื่อในลัทธิเต๋าจะได้รับพรจากเหล่าเทพเจ้าต่างๆ เพราะเฟยเฟยถูกปลูกฝังความเชื่อของลัทธิเต๋าตั้งแต่เด็ก ทำให้เฟยเฟยมีความเข้าใจว่าคุณปู่อยู่ศาลเจ้าตลอดชีวิตเทพเจ้าควรคุ้มครองสุขภาพของคุณปู่และเชื่อว่าเมื่อคนเราเสียชีวิตไปก็จะไปเป็นดาวอยู่เป็นท้องฟ้าเหมือนพ่อแม่ของเฟยเฟยที่เสียชีวิตไปแล้ว

“ฉันจะไหว้เทพเจ้าได้ไหม” เซี่ยวหล่านถามอย่างลังเล

“ได้สิ” เฟยเฟยตอบ พร้อมกับหยิบเทียนสีแดงและธูปดอกใหญ่จากถาดหน้าแท่นบูชาส่งให้เพื่อนจ่อกับตะเกียงน้ำมันมะพร้าว

“ฉันจะอธิษฐานอะไรได้บ้าง” เด็กหญิงถาม

“ได้ทุกอย่าง” เฟยเฟยบอกขณะที่คุกเข่าลง พลอยให้เพื่อนคุกเข่าตาม

“แล้วเธออธิษฐานอะไร”

“ฉันอธิษฐานให้ปู่มีความสุข และคอยเฝ้ามองดูฉันอยู่บนท้องฟ้า”

“งั้นฉันก็อธิษฐานอย่างเดียวกับเธอ” เซี่ยวหล่านก้มหน้าลง “ขอให้ปู่ของเธอมีความสุขและเป็นดวงดาวที่สุกใส เพื่อให้ปู่ได้มองเห็นเธอและเธอได้มองเห็นปู่ทุกๆ คืน”

“ขอบใจเธอมาก” เฟยเฟยพึมพำ และเงยหน้าขึ้นกลั้นน้ำตาที่หล่อรื้นดวงตา

“หลังจากนี้ต้องทำอะไรต่อไป” เพื่อนถามต่อเมื่อปักธูปเทียนในกระถางทองเหลืองใบใหญ่

“เธอก็เสี่ยงเซียมซี หรือโยนไม้เสี่ยงทาย”

“ฉันลองเสี่ยงเซียมซี ดีกว่า” เด็กหญิงบอก และทรุดตัวลงคว้ากระบอกใส่ติ้วมาเขย่าแรงๆ

“ได้เลขอะไร” เฟยเฟยมองดูเพื่อนหยิบติ้วอันที่ร่วงจากกระบอกไม้ไผ่ขึ้นมา

(Sevikul, 2016, p.242)

จากบทสนทนาข้างต้น ผู้ศึกษาสังเกตได้ว่าลัทธิเต๋าเป็นหนึ่งในศาสนาดั้งเดิมของจีน ผู้ที่เชื่อในลัทธิเต๋ามีพิธีกรรมต่าง ๆ ในการบูชาประจำวัน เช่น การปักธูปเทียน ถวายอาหาร เสี่ยงเซียมซีและอธิษฐาน เป็นต้น เพราะเฟยเฟยเติบโตในศาลเจ้ากับคุณปู่แปะกงตั้งแต่เด็ก ดังนั้นเฟยเฟยจึงเข้าใจพิธีกรรมต่าง ๆ ในศาลเจ้ามากกว่าเพื่อนในวัยเดียวกัน เธอได้สอนเพื่อนวิธีไหว้เจ้า อธิษฐานและเสี่ยงเซียมซีอย่างละเอียด

สรุปและอภิปรายผล

การบรรยายฉากในนวนิยายเรื่องกุหลาบจีนของคุณประภัสสร เสวิกุลเป็นประการสำคัญ มีบทบาทสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนและความเป็นจีนอย่างชัดเจน ฉากที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องกุหลาบจีนแบ่งออกเป็นได้ 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ ฉากวัฒนธรรมและสังคม กับ ฉากธรรมชาติ ฉากวัฒนธรรมและสังคมที่ปรากฏนั้นจำแนกได้ 4 ฉาก คือ ศาลเจ้า สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า บ่อนกาสิโน และโรงเรียนคริสต์เตียน ฉากธรรมชาตินั้นจำแนกได้ 2 ฉาก คือฉากธรรมชาติแท้จริงและฉากที่สร้างโดยคน ผู้ศึกษาเห็นว่าฉากต่างๆ ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องกุหลาบจีนมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง แนะนำสถานที่ แนะนำรูปลักษณ์นิสัยและอาชีพของตัวละคร แล้วยังสร้างสรรค์บรรยากาศและอารมณ์แก่ผู้อ่านอย่างเหมาะสม มีคุณภาพและจำนวนที่สมควร ไม่ได้ทำให้ผู้อ่านรู้สึกมากเกินไปหรือน้อยเกินไป

กลวิธีการนำเสนอฉากในนวนิยายเรื่องกุหลาบจีนแบ่งออกเป็นได้ 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่นำเสนอผ่านบทบรรยายของผู้เขียนและนำเสนอผ่านบทสนทนาของตัวละคร บทบรรยายของผู้เขียนมักจะใช้ในการแนะนำสถานที่ สภาพอากาศ รูปลักษณ์ของตัวละคร ซึ่งทำให้ผู้อ่านได้เห็นภาพอย่างชัดเจน ส่วนการนำเสนอฉากผ่านบทสนทนาของตัวละคร จะใช้เมื่อแนะนำสภาพภูมิหลังของสังคม อุปนิสัย ความคิด อารมณ์ของตัวละคร ผ่านบทสนทนาของตัวละครทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจเรื่องราว และพฤติกรรมของตัวละครอย่างลึกซึ้ง

นวนิยายเรื่องกุหลาบจีน คุณประภัสสร เสวิกุลแต่งเมื่อ พ.ศ.2549 เล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในฮ่องกงและมาเก๊า ผู้ศึกษาสามารถเดาได้ว่าเรื่องนี้น่าจะเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในทศวรรษ 1960 ตามคำบรรยายการแต่งกายและฉากต่างๆในนวนิยาย เพราะว่าในเวลานั้นฮ่องกงและมาเก๊ายังตกอยู่ในการปกครองภายใต้ประเทศตะวันตก สังคมในขณะนั้นก็มีทั้งวัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมตะวันตกอยู่พร้อม ๆ กัน เช่น ในเรื่องนี้มีศาลเจ้าจีน มีโบสถ์คริสต์เตียนและโรงเรียนคริสต์เตียน ตัวละครในนวนิยายก็มีทั้งชื่อจีนและชื่อภาษาต่างประเทศด้วย ตลอดจนการแต่งกายของตัวละครในเรื่อง บางคนแต่งตัวแบบจีน ๆ เช่น หวังเปาแต่งตัวชุดจีนและหลินเจียสวมชุดกี่เพ้าจีน บางคนก็จะใส่สูทเช่นชู้รักของหลินเจียแอนโทนิโอ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพภูมิหลังของเมืองฮ่องกงและมาเก๊าในเวลานั้นด้วย จากข้อความดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่านวนิยายเรื่องกุหลาบจีนของประภัสสร เสวิกุลเป็นผลงานที่มีคุณภาพและคุณค่าในด้านการใช้ฉาก การใช้ภาษา การสร้างตัวละคร และสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสมัยนั้นด้วย

References

Chen J. (1996). **The Belief in the Jade Emperor.** Beijing Xueyuan Publishing House and Taipei Hanyang Publishing (In Chinese)

Herbermann, C. (Ed.) (1913). Orphans and Orphanages. **The Catholic Encyclopedia.** Robert Appleton Company.

Ingkhuthanon, K. (2002). **Literary Terms.** Sat Four Printing. (In Thai)

Royal Institute of Thailand. (2009). **Dictionary of Thai Literary Terms.** Royal Institute of Thailand. (In Thai)

Sevikul, P. (2016). **Chinese Rose.** Nanmeebooks. (In Thai)

Suphanthawanit, I. (2004). **Literary Criticism.** Active Print. (In Thai)

Tan, J. (2015). **Narratology: Introduction to the Theory of Narrative.** Beijing Normal University Press, (In Chinese)

Liu, X. & Luo, J. (Ed). (2020). **Literary Theory** (2nd ed.). Higher Education Press and People's Publishing House. (In Chinese)

Wu, M. (2009). The History and Current Situation of Christianity in Macau. **Gospel Times,** (23), 23–34. (In Chinese)

Chaisilwatana, Y. (2001). **Introduction to Literature** (2nd ed.). Thammasat University Press. (In Thai)